

Briselē, 2025. gada 24. aprīlī
(OR. en)

8086/25

EDUC 112
SOC 223
DIGIT 63
EMPL 143

PIEZĪME

Sūtītājs:	prezidentvalsts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Prasmju savienības loma Eiropas izglītības telpas stiprināšanā – <i>politikas debates</i>

Gatavojoties politikas debatēm Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomē 2025. gada 12. maijā, pielikumā ir pievienota prezidentvalsts orientējoša piezīme par minēto tematu.

Prasmju savienības loma Eiropas izglītības telpas stiprināšanā

Izglītība un prasmju attīstīšana ir Eiropas Savienības ekonomiskās un sociālās programmas pamatā. Lai stiprinātu Eiropas konkurētspēju un tās ekonomisko un demokrātisko noturību un ikvienam nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas piekļūt izglītībai, mūžizglītībai un kvalitatīvām darbvietām, Eiropas Komisija ir ieviesusi Prasmju savienību – stratēģisku iniciatīvu, kuras mērķis ir sekmēt izglītību, mācības un mūžizglītību.

Saskaņā ar Komisijas redzējumu Prasmju savienība definē izglītību un prasmes kā pilnvērtīgu un visaptverošu stratēģisku politikas rīku ekonomikas konkurētspējas un stabilitātes nodrošināšanai Eiropas Savienībā.

Prasmju savienība ievieš divas svarīgas ar izglītību saistītas iniciatīvas:

- Pamatprasmju rīcības plānu, kurā galvenā uzmanība pievērsta pamatprasmju uzlabošanai rakstpratības, matemātikas un dabaszinātņu jomā, kā arī digitālo un pilsoniskuma prasmju uzlabošanai;
- *STEM* izglītības stratēģisko plānu, kura mērķis ir uzlabot prasmes un karjeru zinātnē, tehnoloģijā, inženierzinātnēs un matemātikā (*STEM*).

Prasmju savienība koncentrējas uz četriem virzieniem, lai nodrošinātu, ka ikvienam ir iespēja izveidot stabilu prasmju pamatu un iesaistīties prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā mūža garumā pilnvērtīgai dzīvei. Minētie četri virzieni ir šādi:

- veidot prasmes kvalitatīvai dzīvei un nodarbinātībai, izmantojot spēcīgu izglītības pamatu, ar iniciatīvām izglītības un prasmju stiprināšanai un uzlabošanai, izmantojot Eiropas izglītības telpu (EIT), tostarp jaunas iniciatīvas, piemēram, Pamatprasmju atbalsta shēmu;
- pilnveidot dinamiska darbaspēka prasmes un pārkvalificēt to digitālās un zaļās pārkārtošanās vajadzībām, tostarp pasākumi mūžizglītības un prasmju pilnveides atbalstam, izmantojot tādus mehānismus kā Prasmju garantijas izmēģinājuma projektu;
- nodrošināt prasmju apriti visā ES konkurētspējas nolūkā, tostarp pasākumi darbaspēka mobilitātes veicināšanai, racionalizējot kvalifikācijas atzīšanu ar Prasmju pārnēsamības iniciatīvas starpniecību;
- piesaistīt, attīstīt un noturēt talantus Eiropas nākotnei, izmantojot tādus pasākumus kā Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosaukto rīcību “*MSCA izvēlies Eiropu*” (“*MSCA Choose Europe*”).

Komisijas paziņojumā arī ierosināti vairāki jauni mērķi, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam:

- būtu jāpanāk, ka tādu skolēnu īpatsvars, kuriem ir sliktas sekmes rakstpratībā, matemātikā, dabaszinātnēs un vājas digitālās prasmes, ir mazāks par 15 %, savukārt to skolēnu īpatsvaram, kuriem ir labākie sasniegumi rakstpratībā, matemātikā un dabaszinātnēs, vajadzētu būt vismaz 15 %;
- to studentu īpatsvaram, kuri uzņemti *STEM* jomās sākotnējā vidēja līmeņa profesionālajā izglītībā un apmācībā (PIA), vajadzētu būt vismaz 45 %, un vismaz katram ceturtajam studentam jābūt sievietei;

- to studentu īpatsvaram, kuri uzņēmti *STEM* jomās terciārā līmenī, vajadzētu būt vismaz 32 %, un vismaz diviem no pieciem studentiem jābūt sievietēm;
- to studentu īpatsvaram, kuri uzņēmti IKT ¹ doktorantūras programmās, vajadzētu būt vismaz 5 %, un vismaz katram trešajam studentam jābūt sievietei;
- to izglītojamo skaitam gadā, kuri no trešām valstīm ierodas Eiropas Savienībā studēt un iegūt grādu terciārā līmenī, vajadzētu būt vismaz 350 000.

Lai nodrošinātu pierādījumos balstītas politikas veidošanu un politikas īstenošanu, tiek ierosināts jauns pārvaldības satvars (kā izklāstīts pielikumā), tostarp Eiropas Augsta līmeņa padome prasmju jautājumos un Eiropas Prasmju novērošanas centrs. Gan padome, gan novērošanas centrs atbalstīs Komisijas darbu, lai sagatavotu jaunu ES27 ieteikumu par izglītību un prasmēm un konkrētām valstīm adresētus ieteikumus Eiropas pusgada ciklā.

Prasmju savienība izglītību un prasmes veido kā stratēģisku rīku ekonomikas konkurētspējai. Lai gan iniciatīvā ir atzīti galvenie izaicinājumi, piemēram, pamatprasmju samazināšanās, skolotāju trūkums un nepieciešamība pēc digitālajām un zaļajām prasmēm, tajā izglītība un mācības lielākoties tiek vērtētas caur darba tirgus perspektīvu, mazāk uzmanības pievēršot tādām plašākām izglītības vērtībām kā personiskā izaugsme un kritiskā domāšana.

Tomēr stratēģiskā sistēma Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā, kas tika izveidota 2021. gadā ar vispārējo mērķi izveidot EIT, joprojām ir svarīga sistēma, ar ko nodrošināt visaptverošu pieeju izglītībai un mācībām visos kontekstos un visos līmeņos, sākot no agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes līdz pieaugušo izglītībai, tostarp PIA un augstākajai izglītībai. Tā pievēršas piecām stratēģiskajām prioritātēm, no kurām vairākas ir saskaņotas ar Prasmju savienības mērķiem, un tai ir savs vērienīgu ES līmeņa mērķrādītāju kopums, par ko vienojušās dalībvalstis, un pieci no tiem ir jāsasniedz līdz 2030. gadam, un tas ir tāds pats termiņš kā jaunajiem mērķiem, kas ierosināti Prasmju savienības ietvaros:

¹ Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

- **15 gadus vecas personas, kuras zemā līmenī apguvušas pamatprasmes**

Tādu 15 gadus vecu personu īpatsvaram, kurām ir sliktas sekmes lasīšanā, matemātikā un dabaszinātnēs, līdz 2030. gadam vajadzētu būt mazākam par 15 %.

- **Astotklasnieki, kuri zemā līmenī apguvuši digitālās prasmes**

Tādu astotklasnieku īpatsvaram, kuriem ir sliktas sekmes datorpratības un informācijpratības jomā, līdz 2030. gadam vajadzētu būt mazākam par 15 %.

- **Dalība agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē**

Līdz 2030. gadam būtu jāpanāk, ka agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē ir iesaistīti vismaz 96 % bērnu vecumā no 3 gadiem līdz vecumam, kad jāsāk obligātā sākumskolas izglītība.

- **Izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušie**

Līdz 2030. gadam būtu jāpanāk, ka izglītību un mācības priekšlaicīgi pametušo īpatsvars ir mazāks par 9 %.

- **Terciārā izglītības līmeņa ieguve**

Līdz 2030. gadam būtu jāpanāk, ka 25–34 gadus vecu personu vidū vismaz 45 % ir ieguvuši terciāro izglītību.

Prasmju savienībai un EIT iniciatīvām ir kopīgas vairākas sinerģijas un kopīgi mērķi, piemēram, prasmju veicināšana, mūžizglītība un mobilitāte. Tomēr ir jānodrošina, lai Prasmju savienības pieeja, kas vērsta uz darba tirgu, neaizēnotu plašāku EIT mērķi, kas ievēro pamatprincipu par izglītības un mācību sistēmu aptveršanu kopumā iekļaujošā, visaptverošā un mūžizglītības perspektīvā un ar mērķi nodrošināt, ka šīs sistēmas veicina visu iedzīvotāju personīgo, sociālo un profesionālo papildījumu un veicina demokrātiskās vērtības, vienlīdzību, sociālo kohēziju, aktīvu pilsoniskumu un starpkultūru dialogu.

Prasmes ir plaukstošas un konkurētspējīgas ekonomikas pamats, tāpēc izglītības un mācību sistēmām būtu iekļaujošā veidā jānodrošina iedzīvotājiem augstas kvalitātes prasmes, sākot no pamatprasmēm, kas ir nozīmīgs faktors personiskajam papildījumam un attīstībai, nodarbināmībai, sociālajai iekļaušanai un aktīvam pilsoniskumam. Rakstpratības un rēķinpratības pamatprasmes ir būtiskas, taču ar tām nepietiek, lai cilvēki varētu tikt galā ar strauji mainīgo sociālekonomisko vidi, un šīs prasmes ir jāpapildina ar kritisko domāšanu, radošumu un pilsonisko līdzdalību.

Ņemot vērā šos paralēlos centienus un labi izveidoto EIT sistēmu, kas dziļi sakņojas sadarbībā starp dalībvalstīm ar Eiropas Komisijas atbalstu, un lai maksimāli palielinātu izglītības un mācību sistēmu un politikas efektivitāti un lietderību, Prasmju savienība varētu palīdzēt nostiprināt un pastiprināt EIT, risinot jaunus izaicinājumus izglītības un mācību jomā, un nodrošināt pieejamo resursu efektīvu izmantošanu, novēršot jebkādu dublēšanos un papildu administratīvo slogu.

Lai to panāktu, izglītības ministriem un galvenajām ieinteresētajām personām ir aktīvi jāiesaistās Prasmju savienības plānošanā un īstenošanā, lai nodrošinātu saskaņotību ar valstu izglītības un mācību politiku un prioritātēm, kā arī jēgpilnus, labāk informētus lēmumus par reformām un investīcijām izglītības, mācību un prasmju jomā. Pieeja, kas ir saskaņota visās izglītības un mācību politikas jomās un ietver visas attiecīgās nozares, piemēram, nodarbinātību, sociālās lietas, ekonomiku un finanšu nozari, varētu maksimāli palielināt abu sistēmu (Eiropas izglītības telpas un Prasmju savienības) efektivitāti. Tas aizsargātu visaptverošo pieeju izglītībai un mācībām, par ko vienošanās tika panākta 2021. gadā, vienlaikus uzlabojot prasmju attīstību.

Ņemot vērā iepriekš minēto un paturot prātā, ka mēs pievēršamies darbam pie stratēģiskās sistēmas, tostarp ES līmeņa mērķu, pārvaldības struktūras un darba metožu, pārskatīšanas, pamatojoties uz Komisijas izvērtējumu par pirmo EIT ciklu, prezidentvalsts aicina ministrus norādīt, kā, viņuprāt, Prasmju savienība un Eiropas izglītības telpa viena otru var papildināt un pastiprināt, lai veicinātu iekļaujošākas un nākotnes prasībām atbilstošākas izglītības un mācību sistēmas visā ES un palielinātu pamanāmību un politisko atbalstu izglītības, mācību un prasmju rezultātu veicināšanai Eiropas līmenī.

Lai dotu ievirzi politikas debatēm, prezidentvalsts aicina ministrus atbildēt uz šādiem jautājumiem:

1. Kā Prasmju savienība un Eiropas izglītības telpa varētu vislabāk viena otru papildināt kvalitatīvas, iekļaujošas izglītības un mācību nodrošināšanā visiem izglītojamajiem, vienlaikus izvairoties no dublēšanās un nevajadzīga administratīvā sloga?
 2. Pēc pirmā cikla stratēģiskajā sistēmā Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā, kuri galvenie Prasmju Savienības elementi būtu jānosaka par prioritāriem, lai atbalstītu Eiropas izglītības telpas mērķus, nevis novirzītos no tiem, un kā varētu vienkāršot pārvaldību, lai nodrošinātu lielāku saskaņotību un ātrāku, dinamiskāku lēmumu pieņemšanu?
-

Eiropas Komisijas priekšlikums par Prasmju savienības pārvaldību

